

Předpláči se

Pro Prahu: celoročně 5 zl., půlletně 2 zl. 50 kr., čtvrtletně 1 zl. 25 kr.
Pro venkov: celoročně 5 zl. 60 kr., půlletně 2 zl. 80 kr., čtvrtletně 1 zl. 40.
Jednotlivá čísla prodávají se po 12 kr., jednotlivé přílohy hud. po 50 kr.
Za inseráty se platí pouze 2 kr. za řádek drobného písma.

DALIBOR.

časopis

věnovaný zájmům světské i církevní hudby a zpěváckých spolků českoslov., zároveň pak organ „Maticе hudební“

s četnými přílohami hudebními.

Redaktor:

Dr. Ludevít Procházka.

Vychází každou sobotu.

Majitel:

Emanuel Starý.

Památné dni hudební.

22. srpna 1798 † Emerich Václav Petřík, výb. čellista — v Praze.
23. „ 1839 † K. Fil. Lafont, výb. housl. franc. — v Tarbesu.
24. „ 1572 Claudius Goudimel, slovut. sklad., učitel Palestrinův, zavražděn v Bartolomějské noci v Paříži.
„ „ 1839 * Edv. Nápravník, skladatel a první cárský kapelník v Petrohradě — v Bejšti (u Parbudic).
„ „ 1842 100. provozování Webrova „Čarostřelce“ v Drážďanech.
25. „ 1804 * Jos. Fahrbach, flétista a sklad. — ve Vídni.
„ „ 1811 * Aug. B. Ritter, výborný varhaník a sklad. — v Erfurtě.
26. „ 1813 * Daniel Türk, sklad. a theoret. — v Halle.
„ „ 1813 † Jan Vaňhal, sklad. (narozen v Nechanicích) — ve Vídni.
27. „ 1794 † Kajetán Vogl, výborný houslista, varhaník i skladatel — v Praze (nar. v Konojedech).
„ „ 1857 † J. Theimer, hudební pedagog a skladatel — v Göttingenu (u Št. Hradce).
28. „ 1774 † Nicolo Jomelli, operní sklad. — v Aversa u Neapole.
„ „ 1850 I. provozování Wagnerova „Lohengrina“ řízením Lisztovým ve Výmáře.

Toman a lesní panna.

Symfonický obraz Zdenka Fibicha.

(Kritický rozbor.)

Jak jsme se již v minulém čísle listu našeho zmínili, napsal Fibich opět nové orchestrální dílo, jež náleží ve sféru moderního genu „symfonické básně“. Zmíněný skladatel počíná si patrně s rozhodným štěstím ve volné této formě hudební; již první jeho symfonická báseň „Othello“, v minulé saisoně spolkem filharmonickým zdařile provedená, s oblibou se potkala u obecnstva pražského, kteréž skladateli při provozování druhé, daleko zdařilejší

basně symfonické „Záboj a Slavoj (v koncertě o slavnosti akademického spolku), ještě srdečnější sympatie na jevo dalo. Třetí práce druhu tohoto „Jaroslav“ (též dle „Rukopisu královédvorského“), čeká ve skizze na instrumentování i doufáme, že po úplném provedení látky té možno nám bude ctěné čtenářstvo naše blíže s celou skladbou seznámiti. Skladatel probíraje se básnickými poklady Čelakovského, jenž původním, ryze českým svým směrem bude povždy skvělým vzorem českému umělci za stejným cílem se snažícímu, byl uchvácen přebohatou hudební náladou, jižto oplývá jedna z nejkrásnějších českých balád; a sice byl uchvácen v také míře, že ostatní plány na dobu pozdější podloživ dříve neustál, až konečně vábné ty obrazy, jež báseň v čilé fantasii jeho vykouzlila, šťastně zachytil a v ladných, charakterističných formách tonových určitého života uměleckého jim vdechl. Čelakovského balada „Toman a lesní panna“ (z „Ohlasu písní českých“) jest tak hudebním duchem prodechnuta a tím živlu hudebnímu tak přístupna, že ji možno skladateli odíti v hudební formu balady bez velkých obtíží slovo za slovem ve stylu deklamatorním pro solový hlas s vhodným průvodem piana. Fibich této formy nepoužil; nýbrž maje na zřeteli ony momenty básně, v nichž se poskytuje skladateli hojná příležitost k oprávněné tonomalbě, zvolil raději formu orchestrální, která ovšem připouští volné rozpoutání všech pomůcek výrazu hudebního v míře nejvyšší. Možná, že snad i proto Fibich vokální formy zde nepoužil, poněvadž podobnou látku v té formě již jednou komponoval. Jest to totiž jeho „Dánská balada“ pražskému obecnstvu známa též z uplynulé saisony, kde ji přednášel s velkým úspěchem výtečný basista naší opery p. Karel Čech. V dánské národní pověsti vábí dcera vílovládcova („Erlkönigs Tochter“) v síť kouzelné co vyvolenou oběť „Olufa“ ku své nevěstě jedoucího a usmrcuje jej. Motiv tento základní, s nímž se ostatně v rozličných variantech u všech

Jen frankované listy přijímají se.

Rukopisy redakci zasláné nevracejí se.

Předplatné přijímá administrace v č. 147-I. (Karlova ulice).

Dopisy týkající se redakce buďtež zaslány frankop. druž. Ludevítovi Procházce do č. 9 v Ječné ulici.

téměř národů evropských setkáváme, jest znám též z našich pověstí národních a Čelakovský rukou mistrnou zbudoval na něm v uvedené své baladě dílo básnické, jehož cena tím výše stoupá, čím lépe se zdařilo básníku našemu postihnouti pravý ton národního ducha českoslovanského.

Pakliže porovnáme oboje spracování téhož motivu v pověsti dánské i české, shledáme, že jak povšechný charakter tak i details obou uvedených pověstí národních valně se od sebe liší rozličnými názory jakož i rázem na každé straně sice originálním, však rozhodně jinorodým — jakkoli jest jádro totožné; což se nám zdá býti zajímavým toho dokladem k oné známé pravdě, že povahu jistého národa vždy nejlépe lze poznati z pověstí a písní národních. V dánské pověsti zabloudí Oluf ku nevěstě své jedoucí v obvod říše krále duchů či vílovládce. Zde setká se s dcerou rusalkou, jež sliby neustále vábnějšími jej láká ve svou náruč; když ale zůstává jinoch skálopevným, vzpomínaje na své zasnoubení, tu rozvzteklí se rusalka co litice pekelná, prokleje věrného Olufa svým dechem morovým, jediným dotknutím vznáší naň muka smrtelná a šlehnouc koně posílá jezdce bledého se škodolibým úsměškem v náruč čekající nevěsty. Olufa smyslu zbaveného unáší poplašný kůň, až konečně zastaví před domem staré matky nešťastného mládce. Jí ustrašené žaluje Oluf bědu svou a na otázku matky co říci by měla, až nevěsta se po něm ptáti bude, odpovídá: „Pověz jí, že na lov jsem jel s koněm i oharem svým.“ Nevěsta přichází, táže se tesknými zraky po svém Olufu, jde k loži, odhalí bílou záslonu a zří zde Olufa — mrtvého.

V české pověsti není víla, či jak Čelakovský ji nazývá „lesní panna“ zjevem tak temně demonickým, nýbrž naopak ona čárokrásným zjevem, lahodnou mluvou, objetím a sladkým políbením svádí Tomana, náhradu rozkošnou mu podávajíc za zradu, jaké se na něm dopustila nevěsta nevěrná. Lesní panna výslovně praví:

„Švarný hochu, nezoufej,
bujným větrům žalost dej,
jedna-li tě opustila,
nahradí to stokrát jiná.“

Z české pověsti vane duch neskonale mírnější, lahodnější ba i onen moment smrti nemá v sobě právě tak velký stupeň ostře tragické síly — ba naopak: či co může býti sladšího nad věčné usnutí v čarovných loktech krásné víly? Aspoň si valná část lyrických básníků ve svých verších žádné vyšší rozkoše neumí představití nad podobné umírání v zmíněné situaci. Jak tragicky rozervaně, s jak temným pathosem, jak ostrou dissonancí končí proti tomu dánská pověst! Zdali pak není oboje provedení jedné a téže pověsti věrným obrazem povahy obou kmenů: slovanského něžně holubičího a germanského ze železa a krve?

Toto v základě rozdílné pojmání téže látky vychází s neobyčejnou precizností výrazu hudebního též v obou výše zmíněných skladbách Fibichových

na jevo. Kdežto se v dánské baladě vznášejí mraky nad zadumčivě pustou, zasněženou krajinou říše krále duchů a mrazivě ostrý vítr vře co zoufalý vzdech celým zdařile charakterisovaným průvodem klavírním, jeví se nám symfonické zobrazení „Tomana a lesní panny“ v přidruženém polotemnu letního, hvězdnatou oblohou vroubeného večera, kde tajemné mocnosti rozpoutávají síly své kouzelné pod mírným svitem luny, kde v hájích i na vlnách šumného potůčku se v reji tanečním mihají vzdušné postavy čárokrásných rusalek. Z pozadí tohoto vystupuje pak v jasných tvarech hudebních celý postup děje. Základní ton celku jest rázu zadumčivého, elegického sice ne však rozervaného.

Co do formy hudební náleží Fibichova skladba — jak jsme již dříve podotkli — ve sféru moderní „symfonické básně“, která přes všechny nářky odpůrců všeho, co doba moderní nám v oboru hudebním podala, přede krokem obrovským spěje ku předu a klestí si cestu k srdcím i nejširších kruhů přátel umění hudební. Zejména mezi pražským obecnstvem čítá moderní tento genre přehojných přátel, jak patrně jsme seznali vždy z nadšeného přijetí, jehož se dostalo instrumentálním skladbám Berlioz e, Liszta a z našich skladatelů zejména symfonickým básním Smetany (Richard, Hakon-Jarl, Valdštýnův tábor), W. A. Remyho (Helena, Sardanapal), Skuherského („Máj“ dle Máchy) a konečně Fibicha (Othello, Záboj a Slavoj). Mnozí se posud ještě sice vzpírají proti uznání genu hudby „programní“, však počet jich zdá se býti na vymření; větší část hudebníkův po svědomitém a zralém uvážení věci rozumuje as v tento smysl: Forma sonaty jest sice stará, hojně opotřebovaná, však nedá se upříti, že jest krásná, dokonalá, průhledná, jasná — zkrátka ideal určitě vyměřené formy. Lepší forma se se stanoviska čistě hudebního sotva dá určití.

Vždyť forma lidské podoby jest neskonale starší a přede jaká nevyčerpatelná to rozmanitost v celé podobě i v detailech, tváři a t. d., jakých nesčíslných kombinací s formou lidskou může před se vzíti sochař, malíř a vše jest opět nové a působí dojem dokonalého krásna uměleckého! Komponuju-li se stanoviska čistě hudebního, pak se musím držeti pravidel a zákonů hudebních, pak musím psáti v určité, ustálené formě, chci-li býti srozumitelným.

Ale na druhé straně ovšem se nedá upříti, že se mohu co komponista obecnstvu svou skladbou i jinak státi srozumitelným. Nebylo by to právě důstojno umění, kdyby se měla považovati hudební skladba nějaká snad za pouhou jen pravidelnou hříčku v krásných tvarech tonových beze vší myšlenky, bez hlubšího významu! Takového cos mohlo býti možno v dobách minulých, v prvopočátcích hudebního vývinu, však věk náš, v němž hudba dospěla na výši také dokonalosti, vidí i pocituje v hudbě něco vyššího. Vždyť sám Beethoven, jakkoli ctil formu sonatovou co nejdokonalejší, přede poznával, že v jistých momentech forma ta nepostačuje. Aby dosáhl účinků obmyšlených, rozbíjel sice tvary obvyklé,

opouštěl dosaváde známé cesty, zabočil na dráhu novou, však kdykoli to učinil, nenechal nikdy posluchače v pochybnosti o svých intencích. Kdykoli se odchýlil, vždy se ospravedlnil krátkým nadpisem, jenž pojednou v celou situaci jasného světla přivedl. Viz „Pastorální“ symfonii; „Eroiku“; sonatu: „les adieux, l'absence et le retour“ a t. d. Muž ten čestné místo vykázal umění hudebnímu v říši vznešené poesie. Po cestě jím naznačené kráčeli pak a kráci nejznamenitější skladatelé doby moderní a přicházejí k výsledkům znamenitým.

Kdo komponuje čistě hudebně, tedy bez programu, musí se držeti obvyklých forem a zákonů hudebních, kdo však tvoří ve sféře poesie, kdo dle slova básnického tedy dle programu daného hudebně tvoří, nemá zapotřebí formy předepsané a sice jednoduše proto, poněvadž se stává srozumitelným prostřednictvím umění sesterského, básnického. Forma výtvaru básnického určuje skladateli formu pro výtvar jeho hudební. Je-li tato krásná, pak je dobrá a nikdo z rozumných lidí v naší době nebude se nad tím pozastavovati, že mladší skladatelé v snažení svém po pokroku se raději drží nejnovějších vymožeností, než by mladými šťávami tvůrčí síly své naplňovali staré, zpouchlé nádoby.

(Dokončení.)

Smetanova „Prodaná nevěsta.“

(Komická opera ve 3 jedn.; vlastnictví „Matice hudební“ v Praze.)

Dle výtahu klavírního posuzuje

dr. hrabě F. P. L a u r e n c i n.

(Pokračování.)

Po trefné mezihře orchestrální (str. 142. syst. 2. takt 5. str. 143. syst. 1. takt 1.), v níž jakoby doznívaly zvuky předcházejícího zpěvu rodičů a Vaška, ozve se opět imperatorský hlas Kecalův, pohybující se v mezích jediného c, jímž vybízí tento Mařenku, aby „bez procesu a beze všech excesů“ podepsala smlouvu svatební. Mařenka prosí teď o chvíli, aby rozmyslila si tak důležitý krok života; i toto recitativo dosvědčuje, kterak Smetana vyzná se v nejnovějších vymoženostech enharmoniky, kteráž místu tomuto ráz sentimentálního blouznění dodává. A nyní domlouvají rodiče Mařence v sekstetu (str. 143. syst. 2. takt 7. Lento ma non troppo, a-dur), jež čítáme mezi perly vůbec veškerých našich skladeb a jež vyniká hlavně překrásným, ušlechtilým vedením hlasů. V něm zreadlí se péče starostlivých o blaho její rodičů, a podivuhodno i to, že žádná z osob tu zúčastněných neztrácí původního charakteru svého. Nevystačili bychom nijak, kdybychom chtěli do podrobnosti celé to místo rozebrati; jemnocitnému a vzdělanému čtenáři postačí, prohlídne-li si sám ono seksteto, jemuž

jen málo podobných v literatuře dramát hudebních nalézáme a jež je hotovým, dokonalým vzorem pro všechny toho druhu práce. Později pak (str. 147. syst. 1. takt 2.) Mařenka odpovídá široce proudícím se melosem: „Ano, dobře rozmyslím,“ jímž celé místo toto vrchole dostupuje a velmi účinně se uzavírá.

Následující scéna (5.) předvádí nám Mařenku opuštěnu, samotnu, bědující nad zradou Jeníkovou, jež tak vřele byla milovala. Jak strašnou se jí musela jeviti skutečnost! A traplivé tyto dojmy snaží se poněkud zaplašiti vzpomínkami na krásný „lásky sen.“

Jest to tedy elegie v pravém toho slova smyslu a sice elegie velmi zdařilá i dojemná. Celý recitativ (str. 148. syst. 1. takt 1. až syst. 4. takt 4.), jenž jest vlastně úvodem k následující arii Mařenčině, nese na sobě spíše ráz jakéhosi dumání či blouznění, než rozčilení, ač zdá se nám, že slova básnickova poněkud v odporu stojí s recitativem tak krotce vedeným, že vyžadují snad poněkud většího sanguinismu. Velmi zdařilým a dojista překrásným preludiem k elegii Mařenčině (Moderato assai, 3/4, as dur) jest interludium orchestrální (str. 148. syst. 4. takt 3.), jímž vane tentýž duch jako i následujícím zpěvem, přerývaným častými mezihrami, kteréž trefně naznačují bol Mařenky slzami srdci svému ulevující.

Jen tím se dají vyložiti četné ty přerývky v zpěvu, jež jinak by bezúčelně melos rozdrobovaly, což ovšem nikdo mistru tak dokonalému, jakým jest Smetana, imputovati nebude. Vzdor tomu ale právě žalozpěv tento má několik slabých stránek, jmenovitě tam, kde hudba jen uchu příjemnou a se stanoviska moderního dramatu uvažována, poněkud bez určitějšího rázu býti se jeví a textu zcela přísně neodpovídá. (Viz jmenovitě str. 149. syst. 4. posl. takt až str. 150. syst. 3. takt 2.) Místo toto, kde slušelo se kontrasty, jež básník v textu byl vyslovil, mnohem účinněji znázorniti, jest bez odporu Achillovou patou celé opery. Vzdor tomu má ale několik světlejších momentů (str. 151. syst. 4. takt 2. a násl.); jmenovitě zakončení této arie (str. 152.) bez odporu jest dokonalejší a nepostrádá určitějších rysů v té míře, jako několik těch taktů předchozích.

(Pokračování.)

Z ciziny a Rakouska.

** Z Řezna. (Dokončení.) Po mistrovském výkonu krajana našeho prof. Foerstra, jenž vzbudil krásnou, dokonalou svou hrou na harmonium nadšení všeobecné a o němž řezenský list referuje, že „dlouho trvající, velezasloužený potlesk byl odměnou umělci, jehož virtuosita znalce okouzila“, potomto výkonu ne menší vzbudily pozornosti přednášky jemně seladěného kvarteta řízením soudního rady pana Rennera. Slyšeli jsme tu zajímavé madrigaly Dowlanda, Orlanda di Lasso, Tomáše Morleye, Haslera atd. Každým číslem stupňoval

se potlesk shromážděných příznivců tohoto genu hudebního. Následujícího dne byla opět u sv. Emmerana šestihlasá mše „Dum complerentur“ od Palestriny s vložkami od Hallera a Witta provedena vesměs řízením inspektora Niedermayera. Provedení bylo vzorné. Něco podobného nelze si představit v Praze, kde obory pěvecké posud nejsou v kázni tak vycvičeny, aby na nejmenší pokynutí uměly vyhověti intencím řiditelovým. Zde šel každý hlas bezpečně svou cestou, vše řinulo se proudem ne stejným dle přísného taktu, nýbrž vždy dle toho, jak deklamace textu toho vyžadovala, buď rychleji či volněji atd. S jakým konečně nadšením v Řezně zpěváci svým úlohám umějí dostáti, možno, i když ohledu neběreme na onu báječnou jistotu při vstupech jednotlivých hlasů v nejnepřehlednějších partiturách, již z té okolnosti poznati, že vzdor vysoké poloze skladeb naznačených nikdy nebylo pozorovati snad klesání nějakého, naopak patrné stoupání tonu bylo důkazem jich zápalu pro skladbu a její neúhonné provedení. O 11. hod. bylo odbýváno první veřejné shromáždění s odbornými přednáškami, při nichž se valný počet znalců zúčastnil. O druhé hodině odpolední hrnuli se četní zástupové k tak zvané „staré kapli“, aby si poslechli v čistém církevním slohu komponované nešpory, jež v mnohých ještě krajích odbývají se při průvodu starého šlendriana hřmotící hudby instrumentální za hlaholu „trub i kotlův“. Dojem znamenitých „Falsobordonů“, zvláště mohutného „Magnificat“ byl velkolepý. Ostatně se tato produkce se vzornou dokonalostí neskončila; bylať malá ta kaple přecpána obecenstvem, na kůru bylo k udušení horko a zpěv následkem toho valně na konec vázl. Za to byl večerní koncert v dómu tím zdařilejší. Haller dirigoval v pravdě mistrovsky díla ta mistrovská. Vše nejobratnější popisání velkolepého toho dojmu bylo by bledou nicotou proti živé, ohromné té velikosti, již vyzařují mistrovské ty skladby v tak neobyčejně zdařilém provedení. Den ten se skončil večerní zahradní slavností při osvětlení lampiony. Následujícího dne provedena byla jednoduchá, ve svých formách však za to tím velebnější Pavonova „Missa secunda“ řízením Hallerovým. — Nejúchvátnější však ze všech dosaváde provedených uměleckých pochoutek bylo provedení šestihlasého rekvia od Victoria v dómu. O 11. hodině odbýváno jest druhé veřejné shromáždění s přednáškami; načež na večer o 6. hod. vše opět do dómu spěchalo na druhý církevní koncert, kde provedena byla mše „Custodi Domine“ od Aiblingra a „Stabat mater“ od Witta. Po skončeném koncertě církevním následoval v „Novém dómě“ opět koncert světský, v němž prof. Foerster po druhé co virtuos na harmonium vystoupil, uvítán jsa hřímavým potleskem i roznítil poznovu vřelé nadšení celého shromáždění, jež pozdě do noci se co nejskvěleji bavilo. Následujícího dne jest v dómu provedena mše „On me la dit“ od Orlanda di Lasso s vložkami od Victoria, Crocea, Haniše. U sv. Emmerana byla Stehlova mše „Jesu rex

admirabilis“ opakována. Co doslov ku slavnosti celé lze ještě považovati provedení skladeb Wittových následujícího dne u dominikánů, čímž skončena jest řada slavností při valné hromadě všeobecného spolku Cecilianského arranžovaných. Jedinou temnou chmúrou při všech těch skvělých požitcích uměleckých byl smutný stav zdraví onoho muže, jež tvůrcem jest a duší celého spolku toho. Witt byl v pravdě tak povážlivě churav, že sotva nejnútnejší věty při uvítání valného shromáždění mohl přes rty unavením zemdlené vypraviti.

** *Ze Sondershausenu.* V posledním Loh-koncertu provozovány byly: Předehra k „Meistersingrům“, dvě charakteristické skladby (Intermezzo guerriero a Funerale) Hanuše Bülova, symfonická báseň „Prometheus“ Fr. Liszta a Symfonie fantastique Hektora Berlioze.

** K představení „Nibelungů“ nejnověji Rich. Wagner ještě získal paní Friedrich-Maternovou, člena dvorní opery vídeňské a mladistvou zpěvačku slč. Rosenfeldovu.

** *V Roterodamě* založena v nejnovější době jednota hudebních umělců, která hodlá provozovati zejména skladby symfonické.

** *V Gloucesteru* (v Anglicku) odbývati se bude dne 8. září b. r. velikolepá hudební slavnost, která po čtyry dni potrvá. Provedeno bude mimo četných jiných velkých skladeb šest oratorií!

** Nakladatelská firma v Lipsku Breitkopf a Härtel hodlá podniknouti úplné vydání Mendelssohnových skladeb, pokud tomu dovolují poměry vlastnické, redakcí dra. Julia Rietza.

** Paní *Emma Wizjaková*, rodem Chorvátká, engažována jest pro měsíce říjen a listopad b. r. pro velkou operu Milánskou „la Scala“, kdež zpívati bude hlavní úlohu ženskou v Gomesově nové zpěvohře „Salvator Rosa“.

** *Nové zpěvohry vlášské.* Maestro Lucilla dokončil novou svoji zpěvohru „La bella fanciulla di Perth“ a přikročí nyní opět hned k nové operě „Nerone“, k níž mu napsal libreto sign. Cossa. — Mimo to oznamují se nové opery maestra Scontriniho, maestra Ferrariho „Gabriella“ a m. Carisiho „Fedra“, jejížto libreto spracováno jest dle známé tragedie.

** *Národní shromáždění francouzské* ustanovilo v jednom z posledních svých sezení 1,616.000 franků subvence pro konservatoř a divadla v Paříži.

** V divadle „Principe Umberto“ ve Florencii udál se tyto dny neslýchaný výjev. Slabá návštěva v poslední době uvedla divadelní správu, kteráž nevládne žádnými kapitály, v nemalé nesnáze; nemohla veškerým členům vypláceti gáže a zůstávala stále dlužna. Jedno z posledních představení bylo velmi čteně navštíveno. Kasa nalezala se tento večír v nejlepším stavu i bylo lze mnohé již netrpělivé umělce uspokojiti. Pouze na orchestr nedošlo ničeho, což mělo za následek, že se tento po druhém jednání zdvihl a odešel. Obecenstvo čekalo čtvrt hodiny, pak začalo se bouřit, pískat, volat a křičet. Za chvíli vyšel někdo na scénu a počal s obvyklou již frází:

„Nepředvídané okolnosti“ atd., avšak obecenstvo nedalo mu domluvit. Mžikem vzbudila se v něm jakási vzteklá zuřivost a v strachu a křikem vše co mohlo, utíkalo ku dveřím a z divadla a nyní počaly výstupy neslýchané. Na galerii počali lámati sedadla a házeti je dolů, rozbíjeti svítily, ano i bronzová ramena plynových svítilen rozbita, že věru div, že se také ještě nevzňal oheň. Jediní dva strážníci, kteří byli v divadle, museli se dát na útěk a zůstaviti divadlo libovládě zuřící lůzy, která nemajíc ještě dosti na škodách učiněných v divadle, vrhla se ještě na kavárnu divadelní, kdež způsobila strašnou spoustu. Vandalistické toto ničení všeho, co jí přišlo pod ruku, trvalo as půl hodiny, až se dostavilo vojsko, jež škůdníky dílem rozprášilo, dílem zajalo.

** Naše krajanka *Matilda Zavrtaľová* v poslední době s výtečným úspěchem zpívala v divadle v Cadixu, odkud však náhle odcestovati musila k roznemohší-se matce své.

Zprávy z Prahy a z venkova.

* *Slavnost vysvěcení pravoslavného chrámu ruského* (dne 16. t. m.) možno v pravdě považovati za událost, jež velkého jest významu pro užší sblížení-se uměleckého světa pražského se světem ruských umělců výkonných i samých mistrů hudebních. Že z tohoto duševního sblížení-se může časem za příznivých okolností vyplynouti jen blaho pro obapolné poměry jak umělecké tak i vědecké, zkrátka pro poměry kulturní, leží na bíledni. Ruský pak chrám v Praze, jenž stane se nyní zajisté střediskem po západní Evropě roztroušených živlů ruských, bude jaksi indirektním pojítkem mezi námi a bratřími slovanskými ze severu. O ceremoniích a dalších podrobnostech, jichž jsme byli při zasvěcení svědky, pomlčíme, jsou věci ty dostatečně známy z listův denních; pro nás co hudebníky měla zvláště a především část hudební a sice zpěvní největší přitažlivosti. Slyšeli jsme tu totiž co žalmisty, prozpěvující církevní psalmodie staroslovanské na kůru, pěvce tak velebného druhu, že úctou největší jsme naplněni byli vůči mužům, již tak znamenitých, uchvatných účinků dosáhli jednoduchým, klidným zpěvem beze všeho namáhání, ba takměř hravě. Jest to mužské oktetto, jehož každý jednotlivec honosí se krásou hlasu i dokonalostí školy v takém stupni, že okamžitě vystoupiti může co dobrý solista před tváří veřejnosti. To dokázali zvláště v koncertní zábavě, jež ku počtě všech ruských hostí v místnostech měšťanské besedy aranžována byla. Zde přednesli za všeobecného nadšení stateční ti umělci několik překrásných národních i uměleckých písní ruských s takou přesností, s takým ohněm bujarým v tak dokonalém souznění a s nejjemnějším nuančováním, že nelze sobě nic dokonalejšího v mužském sboru představit. Každý jednotlivý hlas pěvce

jest ve své sféře dokonale vyrovnán, mohutný, sonorální, tenory překypují lahodou i něhou ve tvoření tonu, střední hlasy zní zvukem kovovým, jádrným a basisté dokonce v úžas nejvyšší přiváděli veškerý zdejší svět hudební.

Slabý pojem o dojmu, jež působil zejména hlas druhého basisty, lze si učiniti, pakli řekneme, že do hloubky sáhal jeho hlas až ku zřetelnému **kontra-Fis** a do výše až k malému barytonovému **g!** U nás zajisté jest podobný fenomén něco neslýchaného. V přednášce pak co se týče souznění dosáhli takých dojmů, jakoby veškeré ty krásné zvuky řinuly se jedněmi ústy obrovskými. S nimi skutečně závodil o palmu vítězství zdejší spolek salonního okteta, i musíme doznati, že jakkoli se vykážati nemohou junáčti ti pěvci naši tak fenomenálním basistou, přec co do přednášky, do uměleckého prohloubení-se do písní přednášených, na stejném dovedli se udržeti stupni s pobratimi ruskými, s nimiž uzavřeli za pobytu společného nejvřelejší přátelství. Dr. Procházka co řiditel chrámu ruského jest zajisté největšími díky zavázán členům našeho okteta salonního, že s ochotou se odhodlali konati mu služby platné na kůru chrámu ruského. Výkony spolku tak mistrně secvičeného a již z dob blahodárného účinkování jich za nezapomenutelného sbormistra p. Kučery tak výtečně sezpívaného budou za jeho vedení zajisté ku ozdobě kůru ruskému. Vedle obou těchto zpěvních korporací účinkovali v koncertě ku počtě ruských vzácných hostí pořádaném pí. Marta Procházková, jež vřele cítěným přednesem tři skvostných písní národních kmene našeho a Glinkovy velezajímavé písně „Markétky“ (na text Goethův) veškeré posluchačstvo uchvátila k bouřlivému potlesku a p. Karel Čech, výtečný basista opery naší, jenž zdařilým přednesem též národních písní a zejména Procházkovy rázné „Kovářské“ rozehrál na konec veškeré posluchačstvo v míře přehojné. Tímto slavnostním způsobem skončil se tento velepamátný den v dějinách umění slovanského. Doufejme, že vyplyne nám z události popsané ovoce pro budoucnost nejskvělejší!

* *Rusští pěvci* (vesměs cárští úředníci), v jichž čele nalezal se Michail Andrejevič Berman, co řiditel rovněž tak obezřetný jak své věci jistý, opustili nás již ve čtvrtek ráno, odcestovavše k zvláštnímu pozvání do Drážďan, kdež vystoupí v samostatném koncertu (žijet nyní v městě tom k 4000 Rusův!). Ve středu zpívali naposled v pravoslavném chrámu, střídavše se s našimi zpěváky.

* Časopis „Pokrok“ vytýká nám v jednom z posledních čísel „mladočeské noty“, což ovšem musí býti velikým hříchem! Nechtějice tendenci toho blíže naznačiti, povíme jen tolik, že nás věru naplňuje podivením, jak může kdo ve vší opravdivosti mluvit o „mladočeských“ notách — či patří k nejnovějším našim vymoženostem národním již i také „mlado- a staročeská hudba?“ Tož snad máme již naposled staro- a mladočeské opery, staro- a mladočeské

symfonie, ouvertury, kantáty, kaprice atd.! Šťastný národe, snad již také brzo budeš mít mlado- a staročeskou literaturu a vědu!

* Nákladem činné firmy Ferd. A. Urbánka rozmnožena opět „biblioteka operních a operetních textův“ dvěma novými sešity a sice libretem k Offenbachově operetce „Modrovous“ a k Lecocqově operní burlesce „Sto panen“, která se právě co novinka provozuje v areně na Smíchově.

* Pan M. dr. Chodounský v Poličanech ochotně přijal nabídnuté mujednatelství „Matice hudební“, taktéž p. Pelz, učitel a sbormistr v Unhošti.

* Do Prahy zavítal tyto dny ctěný náš rodák a profesor nauky harmonie na konservatoři Petrohradské, p. Frant. Černý.

* Náš ctěný spolupracovník Romuald Luke, profesor na srbském gymnasium v Požarevci, navštívil tyto dny Prahu, chtěje se osobně seznámiti s některými našimi hudebníky, pro churavost však zase kvapně odcestovati musel.

* V Dobříši utvořila se hudební jednota, jejížto stanovy došly již schválení c. k. místodržitelství. V nejbližší příchůtích dnech uspořádá první svou veřejnou produkci koncertní.

* V Lázních Sedmihradských oslaveny byly narozeniny Jeho Veličenstva císaře Františka Josefa slavnostním koncertem, v němž účinkovali slovutný náš umělec p. prof. Laub, pí. Auspice-Kolárová, slč. M. Havelkova a pan profesor Staněk.

* P. Kopta, profesor na konservatoři ve Filadelfii, nyní také český statkář v Kotopekách, jenž znám jest našemu obecenstvu z několika koncertův co virtuos první třídy, hodlá podniknouti v těchto dnech poznovu uměleckou cestu po Čechách a sice ve spolku se známým skladatelem a pianistou Nešverou, t. č. řiditelem kůru v Berouně.

* Dobrý hoboista a fagotista obdržeti mohou výhodné místo u hornické kapely v Moravské Ostravě.

* Česká zpěvohra „Ernani“ (slavnostní představení). — „Věvodkyně z Gerolštejnu“ (pohostinská hra slč. Boschettiovy). Za příčinou oslavení narozenin Jeho Veličenstva dávána byla Verdiova zpěvohra „Ernani“ za hojného účastenství obcenstva slavnostně naladěného. Večer ten byl zahájen jako vždy při podobných příležitostech hymnou národní, načež následovalo provedení zmíněné opery, jež dlužno nazvati velezdařilým. Veškeré účinkující síly solové závodily takměř o palmu vítězství večera toho; sbory i orchestr vedením p. kap. Čecha dostály úloze své v míře úplné. Ovšem byla to vlašská opera stylu průhledného, kde se nestaví poněkud jen rutinovaným silám pražádné velké překážky v cestu. — Neobyčejně živé účastenství dovedly vzbuditi v těchto dnech opět na českém jevišti obnovené pohostinské hry vídeňské dvorní pěvkyně slečny Terezie Boschettiovy, která, jak známo, v minulé saisoně operní a sice v březnu vystoupila

v Gounodově „Faustu“ co Markétka a v Donizettiho „Dceři pluku“ v titulní úloze na našem prozatímním divadle s úspěchem skvělým. Tentokráte a sice 15. t. m. vystoupila v genu rozmarné operety Offenbachovy i přiznati musíme, že slavila ctěná pěvkyně ta co „Gerolštejnka“ v pravém smyslu slova triumfy nejen virtuosním zpěvem a imposatní, lepou postavou, nýbrž i vkusnou, velmi elegantní hrou. Mohutný, zdravý orgán její zněl silou úchvatnou v prostorách arény, její ohebná koloratura oslňovala pikantně vybroušenými okrasami melodickými krásný zjev, imponující převaha ve hře — to vše v ladném celku činilo tím větší dojem na obecenstvo, jež obyčejně bralo posud za vděk v areně výkony pouze sil prostředních zvláště co do stránky čistě pěvecké. Výkon tak mistrovský v prostorách arény musel působiti senzaci. Kéž by možno bylo získati na delší dobu tak znamenitou sílu uměleckou pro naše jeviště, čímž by se jedním rázem učinil konec oněm traplivým, začátečnickým výkonům sil nehotových, s jakými bohužel častěji než radno setkávati se musíme na jevišti českém. X.

* Oprava. Laskavý čtenář si opraviž v minulém čísle na str. 262. řádku 15. zdola, kde státi má: všechny tři věty.

Kritický oznamovatel.

X. Missa solennis, poslední (pohrobní) mše od V. E. Horáka, vydaná nákladem firmy Em. Starý a spol.

Tato nejnovější dobou vydaná mše, kterou zanechal zesnulý mistr ve svých pracích, řadí se v důstojné míře k dosaváde vydaným devíti jeho mším, takže tímto posledním dílem uzavřena jest drahcenná sbírka vynikajících skladeb chrámových, jež vyšly z péra mistra, jehož sláva zaznívá po všech kůrech vlasti naší a jehož jméno se vždy s úctou vyslovuje i za hranicemi v dalné cizině v katolickém světě hudebním.

Skladba tato, již považovati můžeme za odkaz mistra svým ctitelům a přátelům hudebním, vyznamenává se především širým objemem faktury a formou nad pomyslení mistrovsky vybroušenou. Hudební invence vystupuje v bohaté míře v díle tom co celku patrně na jevo a všechny jednotlivé oddíly mše jsou do podrobností s neobyčejnou pilností pracovány jak v ohledu motivickém, tak i thematickém, v čemž byl Horák ovšem mistrem v genu tomto nepřekonatelným. Ráz celku jest slavnostní. Zvláště vyniká „Gloria“, v němž oddíl počínající slovy „qui tollis peccata mundi“ svým proudem vokálním příjemně kontrastuje naproti instrumentální části předcházející. Hlavní pak zde poutá pozornost mistrně pracovaná fuga „cum sancto spiritu“. Credo co základní kámen celé mše vyniká mohutnou koncepcí

hudební. Jednotlivá sola (v „Benedictus“ klarinetové, v agnus „tenorové“ atd.) jsou vesměs v stylu chrámovém psána i nevybíhají nijak z rámce ladného celku. Závěrek důstojný činí „Dona“ převážně vokálním svým charakterem, čímž dojem velebnosti po předcházejícím průvodu nástrojovém tím jasněji vystupuje.

Nejrozsáhlejší a pokud soudíme nejzdařilejší tuto mši Horákovu možno dostati za mírnou zájisté cenu v hlasech i pečlivě pracovaným particellem od K. Bendla ve skladě na nejvýše činné firmy hudební Em. Starý a spol. Úprava zevnější jest v pravdě nádherná, takže vydání toto může konkurovati s každým výrobkem zahraničným. Dobré jméno české firmy najde vydáním díla toho zájisté i za hranicemi uznání všeobecného. Na konec ještě podotýkáme, že skladba ta jest věnována P. Mat. Heinrichovi, faráři hlavního chrámu Panny Marie před Týnem.

X.

S m ě s.

Antonín Čermák, *)

slavný hudebník.

Hrabě Štěpán Fay, sběratel skladeb Čermákových, vypráví o něm mezi jiným: „Přijel jsem se svým vychovatelem z Miškolu do Velan k hraběti Františku Desseffymu. Měli právě zkoušku na mši, při které starý hrabě sám varhany hrál: v tom přijde náhle na kůr otrhaný žebrák, poslouchá hudbu a pokyčováním hlavou často svou pochvalu na jevo dává. Hrabě chtěl již svým komorníkem jej dát vyhodit, an můj nezapomenutelný učitel J. Zomb na horu pohledne a žebráka shlédnuv k hraběti spěchá a volá: „Vaše Milosti, pro Bůh, víte, kdo ten žebrák jest? není to nikdo jiný, než starý Čermák!“ — Sotva že to promluvil, seběhli jsme všickni s kůru a Čermáka se slávou do hraběcího zámku vedli. Zde kázal hrabě mu dát lázeň, nehty ostříhat, vlasy učesat a ve skvostný šat jej obléci.

*) Ant. Čermák, šlechtic z Luid a Rohans, nar. r. 1771. Původ jeho a místo narození jsou tajemstvím, avšak praví se, že byl nemanželský syn hr. Štěpána Flešházyho, dědičného župana stolice Břetislavské a jisté vysokorodé dámy české a v Čechách narozen. Když se r. 1798. poprvé ve Vídni vyskytnul, byl již výtečným houslistou. Na vyzvání Flešházyho odebral se do Uher, kdež si zamiloval hudbu uherskou, zvláště když byl pověstného cikána Bihazyho uslyšel a brzo předčil v hudbě i skladbě uh. melodií všechny vrstevníky a nabyt neslýchané obliby i vážnosti ve šlechtě i v lidu. Zamilovav se do vznešené dámy a byv od ní odmrštěn, upadl v šílenství. Jiní udávají za příčinu šílenství jeho, že Bihary po uslyšení jeho skladeb již je sám hrál a na mnoze za vlastní vydával, což Čermáka velmi hnětlo. Častěji trval zvláště u výtečného skladatele Růžičky v Šoproni, kdež také 25. října 1822 v kruhu svých přátel zemřel, kteří mu tam i pomník postavili. Uhrové kladou Čermáka mezi nejvýtečnějšího skladatele své vlasti. (!)

Sl. N.

Po nějaké chvíli přišel Čermák pěkně a velmi slušně vystrojen. Chování jeho bylo salonní, u stolu choval se velmi dvorně a když byla řeč o hudbě, mluvil nanejvýš rozumně; jakmile ale rozmluva na jiné věci přešla, mluvil o dýmkách barona Podmanického, o panně Marii a samých nesouvislých věcech. Po stole pil pokojně svou kávu a kouřil u krbu. Hrabě pak k němu přistoupil a žádal ho zdvořile, aby něco zahrál, ale Čermáka nebylo možno k tomu přiměti. Toliko Zomb jej k tomu dohnal, když pravil: „Pan Čermák nechce jenom proto hrát, že neumí!“ Na to vyskočil Čermák a pravil: „Co, já že neumím hrát!“ a na ta slova vzal housle do ruky. Veliký Bože, co mám říci? Tak hrát jsem ještě nikdy neslyšel a také nikdy více neuslyším! Byl jsem všechny veliké virtuosity evropské slyšel, ale neslyšel jsem nikdy takový tah smyčce. Hrabě Desseffy se ke mně obrátil a pravil: „Bratříčku, já jsem slyšel často Rodeho v Paříži, ale takto smyčcem zacházet neuměl. Housle v jeho ruce naříkaly a v aplikatuře vyváděl zvuky tak čisté a jasné jako klokot slavičí. A když toborzi*) spustil a fioriturami ozdoboval, myslil jsem, že housle v ruce musejí mu se rozdrtit, jeho friss**) podobal se kmitu blesku, kdo jej neslyšel, nemůže o jeho hře míti ponětí; na nešpatnější housle cikánské hrál k unešení.“

R. 1818. přišel bez oděvu ano i bez houslí do Pešti, postavil se v tehdejší pověstné kavárně Zrinského v čelo cikánské tlupy, a dostal za svou hru od jurátů mnoho peněz, které však také rychle šťastně probil.

*) Věta pohybu pomalého.

**) Věta pohybu rychlého.

Myslenky o hudbě.

Výroky slovatných skladatelů a spisovatelů o hudbě.

sebrala La Mara.

v.

Živlové hudby.

Rhythmus.

(Pokračování.)

V taktu spočívá duše i život veškeré hudby.

F. Schütz, 1623.

Nemůžeme ani více míti žádných „tempo ordinarií“, neboť řídit se musíme dle ideí svobodného genia. Beethoven, v listech.

Rovněž tak jako básník vede svůj monolog aneb dialog určitě postupujícím rytmem, deklamator však za příčinou větší srozumitelnosti smyslu dělati musí rozličné úryvky a přestávky i na místech, kde je básník interpunkcí ani naznačiti nesměl: tímtež způsobem lze deklamovati v hudbě a různiti se bude deklamace ta pouze dle počtu účinkujících.

Beethoven, z Šindlerovy biografie.

Žádný metronom! Kdo má pravý cit, nepotřebuje ho, kdo nemá pravý cit, tomu přec ničeho nespomůže, ten přec uteče s celým orchestrem.

Tentýž.

(Pokračování.)

Listárna redakce.

P. V. v Prach. Odporučujeme Vám zejména pro stručnost a přehlednost Aug. Reissmana: „Grundriss der Musikgeschichte, Leipzig bei Alex. Danz“ — k dalšímu pak obšírnějšímu studiu Fr. Brendla: „Geschichte der Musik“. Myslíme však, že Vám prvnější kniha (odporučující se zároveň lacinou svou cenou) úplně dostačí.

P. K. K. v M. Blahopřejeme Vám k výsledku tak krásnému z celé duše i voláme Vám srdečně: Sláva! Těšíme se velice, seznati Vaše dílo i očekáváme s dychtivostí brzké vyplnění laskavého Vašeho slibu.

Právě vyšla tiskem a nákladem firmy

Em. Starý a spol. v Praze:

X. MISSA SOLENNIS

(do B)

poslední mše

od

V. E. HORÁKA,

věnovaná veledůstojnému pánu, panu

P. MAT. HEINRICHOWI,

faráři hlavního chrámu Panny Marie před Týnem.

Cena 6 zl. r. č. (hlasy i part.)

Pro pp. předplatitele „Dalibora“ 20% srážky.

Piano

obebrané, dobře zachovalé jest na prodej.

Bližší zprávy podá ochotně administrace tohoto listu.

Nejnovější hudebniny.

Tiskem a nákladem firmy

Em. Starý a spol. v Praze 147-I.

právě vyšly:

Sbirky původních českých zpěvu sešit 22.

obsahující: „Nevěsta předoucí“, „Dennice“ pro dva ženské hlasy s průvodem piana, složil J. Paukner. Cena 1 zl. r. č. Jednotlivé hlasy 10 kr. r. č. — „První státní“, čtverylka, složil Ant. Valenta-Mělnický. Cena 60 kr. r. č.

„HLAHO!“ sbírka čtvero zpěvů pro mužské hlasy:

- Sešit 51. **Kmotr bumbal**, složil V. E. Horák.
Život v háji, složil E. L. Měchura.
 Part. a hlasy 70 kr.
- „ 52. **Česká muzika**, žertovný sbor, složil Jos. Lev.
Cilým krokem, složil E. L. Měchura.
 Part. a hlasy 70 kr.

Sbírka čtvero zpěvů pro smíšené hlasy:

- Sešit 25. **Brouk a růže** dle V. H. Veita, } upravil
Na Moravu dle Javůrka, } K. Bendl.
Kalina dle E. Vašáka, }
 Part. a hlasy 80 kr.
- „ 26. **Píseň při drani** dle V. E. Horáka, } upravil
Staza čarodějnice „ } K. Bendl.
 Part. a hlasy 80 kr.
- „ 27. **Žnecká**, složil J. Nešvera.
Kdyby ten slaviček, složil J. Nešvera.
Píseň z lidu dle Mendelssohna, upravil K. Bendl.
 Part. a hlasy 80 kr.
- „ 28. **Zpěv slavnostní**, složil K. Bendl.
Lásky sen, složil A. Valenta. Part. a hlasy 80 kr.
- „ 29. **Jen do skoku** (polka), složil Al. Strelb.
Poupě a polibení. Part. a hlasy 80 kr.
- „ 30. **Píseň na cestu**, dle Veita, } upravil
Stará píseň, „ } K. Bendl.
 Part. a hlasy 80 kr.

Tovačovský A. B. „Zapějme písně veselé“ pro mužské hlasy s průvodem piana. Cena 80 kr.

➡ Pp. odběratelé „Dalibora“ obdrží 20 proc. srážky z veškerých našim nákladem vydaných hudebnin.

O U V E R T U R A

ku komické zpěvohře

„Prodaná nevěsta“

Bedřicha Smetany

upravena skladatelem samým pro piano na 4 ruce

vyšla nákladem „Matice hudební“,
 ve zvláštním vydání

a lze ji dostati v Praze u Em. Starého a spol.
 a v kněhkupectví dra. Ed. Grégra a Ferd. Dattla

za 1 zl. 60 kr.

➡ K příštímu číslu přiložena bude VIII. hudební příloha: **Motivy z Glinkovy ruské zpěvohry „Žižň za carja“** ➡
 upravena pro piano.